

D ů v o d y:

Jak nesporno jde o živnostensky provozované zcizování státních losů na splátky, jež jest dovoleno jen za podmínek § 2 zákona ze dne 30. června 1878, čís. 90 ř. zák. Stalo-li se zcizení porušením těchto podmínek, je smlouva neplatná (srovnej rozhodnutí sb. n. s. čís. 8252, 9560, 9561, 9798 a 11044). Podle ustanovení § 2 b) uvedeného zákona jest k platnosti smlouvy potřebí, by o ní byla sepsána prodejní listina obsahující data tamtéž uvedená. Jest míti za to, že tato listina musí býti vystavena a kupiteli předána ihned, neboť jinak by prodatel mohl spekulovati na újmu kupitele, a tomu právě má býti zabráněno zákonem. Nebyla-li prodejní listina kupiteli ihned předána, není smlouvou nijak vázán, a to přes to, že snad svolil k tomu, by mu byla listina dodatečně zaslána, neboť jde tu o velící právo (jus cogens) na ochranu kupitele, jež úmluvou stran nelze pozměnit. Takové dodatečné zasílání prodejní listiny mohlo by býti považováno jen za novou nabídku, a vznikla by smlouva kupitele vížící jen tehdy, kdyby ji platně přijal. Podle zjištění odvolacího soudu byla kupní smlouva s dovolatelem uzavřena dne 13. května 1931, což žalobce připouští, a prodejní listina měla býti zaslána dovolateli podle ujednání stran teprve po zapravení první splátky. To se přiči ustanovení § 2 b) uvedeného zákona. Dovolatel nebyl tedy touto smlouvou nijak vázán a právem vznesl mimo jiné i námitku, že smlouva jest neplatná podle řečených zákonných předpisů. Na tom nemohla nic změnit okolnost, že mu prodejní listina byla dodatečně za sporu zaslána dopisem ze dne 3. června 1931, an ji dovolatel vrátil. Že se toto vrácení stalo teprve dne 20. června 1931, nerozhoduje, neboť, an dovolatel již projevili ve sporu své odmítavé stanovisko, nemohl žalobce, prodatel losů, míti za to, že si je chce podržeti a tím platně přijati učiněnou mu nabídku (§ 863 obč. zák.). Že kupní smlouva jest neplatná podle uvedených zákonných ustanovení, stěžovatel v písemných námitkách výslovně namítal a nesejde na tom, že také nenamítal, že prodejní listina mu nebyla zaslána. Není-li dovolatel vázán kupní smlouvou ze dne 13. května 1931, jak bylo doličeno, nemůže se žalobce domáhati zaplacení zažalované směnky, jež byla dovolatelem vystavena ke krytí zbytku první splátky na kupní cenu za prodané mu losy.

Čís. 11780.

Úmluva o vzdání se výživného pro rozvedenou manželku po uplynutí určité doby není neplatná. Proti dobrým mravům a od původu nicotná jest však úmluva, že manželův závazek ku placení výživného přestane i před uplynutím ujednané doby, kdyby pro nesouhlas manželky nebyla povolena rozluka. Lhostejno, že se úmluva stala v soudním smíru.

Nicotnost této úmluvy může manželka namítati i proti opoziční žalobě manžela proti exekuci vedené manželkou ku vydobytí výživného na základě smíru.

(Rozh. ze dne 23. června 1932, Rv I 804/32.)

Soudním smírem ze dne 10. února 1930 při dobrovolném rozvodu manželství stran od stolu a lože zavázal se manžel platiti manželce výživné měsíčních 500 Kč po dobu osmi let, při čemž se manželka vzdala nároku na placení výživného po uplynutí těchto osmi let. Ve smíru tom bylo i ujednáno, že závazek manžela ku placení výživného přestane i před uplynutím shora uvedených osmi let v tom případě, kdyby pro nesouhlas manželky nebyla rozlučka povolena. Manželka souhlas k rozluce nedala, následkem čehož nebyla rozlučka povolena. Žalobou, o níž tu jde, domáhal se manžel na manželce, by bylo uznáno právem, že nárok manželky ze smíru ze dne 10. února 1930 na placení výživného zanikl tím, že nebyla povolena rozlučka pro nesouhlas žalované, a by byla prohlášena nepřipustnou exekuce vedená žalovanou proti žalobci k vydobytí výživného na základě onoho smíru. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby, odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Ze smíru plyne nepochybně, že se žalovaná vzdala proti svému manželu nároku na placení výživného po uplynutí osmi let bezpodmínečně, nároku na placení výživného až do uplynutí zmíněných osmi let pod rozvazovací podmínkou, kdyby svůj souhlas k pozdější žádané rozluce odepřela. Není rovněž pochybnosti, že žalovaná k vzdání se výživného, k němuž bezpodmínečný, jiným závazkem neb ujednáním nepodmíněný souhlas udělila, po právu oprávněna byla, neboť šlo, jak ustálenou judikaturou nejvyššího soudu jest důsledně uznáno, o nárok ryze majetkoprávní, soukromoprávní, jehož se manželka může vzdáti nebo ho podle libosti obmeziti (srov. judikát býv. rak. nejv. soudu čis. 244 a sb. n. s. čis. 2190, 4040, 4470, 7633, 8110 a 9957). Jinak jest však tomu co do výživného před uplynutím zmíněných osmi let, k jehož vzdání se přivolila pod podmínkou, že odepře souhlas k rozluce. Tu šlo o úmluvu majetkového prospěchu za to, že již předem udělí souhlas k budoucně žádané rozluce a nezáleží na tom, že úmluvě té dostalo se v soudním smíru úpravy záporné. Smírem bylo ujednáno: dá-li souhlas k rozluce, má až do uplynutí osmi let nárok na výživné, nedá-li souhlasu, výživné neobdrží. Ujednání takové újmy pro případ nesouhlasu rovná se ujednání prospěchu neb odměny pro případ svolení. Souhlas některého z manželů k rozluce nemůže však býti udělen neb ujednán již předem, nanejvýš již hned při rozvodu. Neníť manželství předmětem obchodu, ježto není majetkovým předmětem, a nelze proto přistoupiti na myšlenku, že souhlas vyžadovaný podle § 16 rozlukového zákona může býti dán již předem hned při rozvodu manželství, nýbrž, že zákon má na mysli jen souhlas projevený teprve v řízení rozlukovém, tedy nikdy ne dříve, než při podání žádosti o rozlučku (srov. sb. n. s. čis. 6944, 7438). Souhlas s rozlukou není jen formalitou, a nesmí býti dáván jen na oko. Má býti podle úmyslu rozlukového zákona výrokem pravé vůle a svobodného rozhodnutí a jeho projevem má býti doloženo, že jest tu skutečně nepřekonatelný odpor manžela, s rozlukou souhlas projevujícího proti manželu druhému, ježž jako interní postup lze těžko kontrolovati. Nelze proto připustiti, by souhlas ten se stal předmětem obchodování, poněvadž by tím bylo umožněno obcházení zákona a nekalé využítkování snahy manželského soudruha o rozvázání manželského svazku. Proto se ujednání, jímž se jeden z manželů za úplatu napřed zavazuje, že dá souhlas k žalobě nebo k žádosti druhého manžela o rozlučku, ne-

srovnává s úmyslem rozlukového zákona a s obecnými názory o slušnosti a jest proto podle § 879 obč. zák. nicotné (srov. sb. n. s. čís. 10241, 1305 a 1033). Že souhlas k rozluce nemůže býti platně již předem udělen, vyplývá ze zásady officiosnosti ovládající rozlukové řízení, kde skutečnou jsoucnost podmínek zákonem pro rozluku požadovaných jest soudu z úřadu zjistiti a to nejen v době podání žaloby, nýbrž i v době vynesení rozsudku (arg. § 406 c. ř. s.). Byloť výslovně v platnosti ponecháno (§ 10 nař. min. sprav. ze dne 9. prosince 1897 čís. 283 ř. zák.), a nebylo zrušeno ustanovení § 14 dvorního dekretu ze dne 23. srpna 1819 čís. 1595 sb. z. s., podle něhož musí soud vzíti z úřadu v ochranu platný sňatek proti všelikému svévolnému sporu a má vésti jednání tak, by neplatnost sňatku nebo právo žádati jeho rozloučení buď bylo bez ohledu na vlastní doznání nebo srovnalou vůlí manželů jasně dokázáno, nebo nemožnost tohoto důkazu nade vši pochybnost byla postavena na jisto. V důsledku zásady shora uvedené jest i vyloučeno v řízení rozlukovém vydání rozsudku pro zmeškání, pro uznání a vzdání se a není též přípustno nárok rozlukový činiti předmětem jakékoliv dohody neb smíru (viz Hora čsl. civ. právo procesní 1924 díl III. str. 191). Jest proto úmluva o pominutí žalobcova závazku k placení výživného žalované ve smíru a vzdání se nároku žalované na výživné pod rozvazovací podmínkou nedání souhlasu k rozluce tam uvedené, nikoli však vzdání se výživného po uplynutí osmi let (srov. na př. Sb. n. s. čís. 943), nicotným. Nicotnost smlouvy má v zápětí, že činí smlouvu již od původu neplatnou, tak že ze smlouvy takové vůbec ani žádný nárok vzniknouti nemůže a nemůže neplatnost ta podle theorie ani podle ustálené judikatury nejvyššího soudu býti zhojena ani uznáním se strany zavázaného (srov. na př. rozh. ve sb. n. s. čís. 797, 852, 1245, 1305, 1447, 2223, 3367, 3380, 6301, 6590, 7928, 8324, 8553, 8586, 9734, 9771, 10370). Tomu nevadí, že smír byl uzavřen před soudem, neboť okolnost ta nemůže zákonem vyslovenou nicotnost jednání zhojiti a odstraniti. Neposoudil proto první soudce věc po právní stránce správně, spatřuje zejména v tom, že ke smíru došlo prý po zralém uvážení věci v přítomnosti obou stran i jejich právních zástupců před soudem, záruku nejen správnosti, nýbrž i platnosti smíru, ježto prý se lze těžko domysleti, že by při vážném soudním jednání byla kýmkoliv podporována dohoda stran, o níž předem jest známo, že jest nemorální a dobrým mravům se příčí.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Po stránce právní sdílí dovolací soud plnou měrou názor soudu odvolacího vykládající doslov posledního odstavce smíru ze dne 10. února 1930: »Závazek žalovaného ku placení alimentů přestane i před uplynutím shora uvedených osmi let v tom případě, kdyby pro nesouhlas žalobkyně rozluce povolena nebyla« v ten rozum, že jím bylo žalované zabezpečeno neztenčené pobírání výživného do uplynutí osmi let jen pro ten případ, svolí-li svého času k rozluce rozvedeného již manželství, nesvolila-li by, zanikne vyplácení výživného jako následek tohoto

nesvolení. Jak z rozhodnutí nejvyššího soudu čis. 2030, 7105, 7633, 8110, 10242 sb. n. s. a z judikátu bývalého nejvyššího soudu ve Vídni čis. 244 úř. sb. 1678 vyplývá, jest manželčin nárok proti manželu na výživu povahy jen soukromoprávní a není závady, by se manželka tohoto nároku nezřekla buď úplně nebo z části, spokojivši se i s příspěvkem na výživu, nedosahujícím výše potřebné k hrazení slušné výživy. S těchto hledisek jest posuzovati onu část smíru, kterou se žalovaná vzdala nároku na výživné po uplynutí osmi let vůbec, a není smír v tomto směru nikterak závadný. V dalším jest sdíleti názor dovolatelův, že vzdání se nároku na výživné manželkou může býti učiněno závislým na průběhu času neb na podmínce ať již odkládací neb i zrušovací, nelze však mu přisvědčiti v tom, že nárok žalované na výživné byl zrušen v souzeném případě, jakmile nadešel okamžik ve smíru manželů ujednaný, totiž nepovolení rozluky pro neudělení souhlasu manželky žalobcovy s rozlukou manželství, ani dále v tom, že podmínka tato proto se po rozumu § 879 obč. zák. nepříčí dobrým mravům, že byla manželé smluvna v mezích celkové úpravy jejich majetkových poměrů před rozlukou manželství. Hlavním účelem ujednání smíru ze dne 10. února 1930 byla, jak z jeho obsahu jasně vyplývá, rozluka manželství, a jeví se býti placení výživného od doby, kdy by manželka ku rozluce manželství své svolení dala, až do uplynutí osmi roků přímo odměnou za tento souhlas. Tento souhlas není jen formalitou a nelze dopustiti, by se stal předmětem obchodování, poněvadž by tím bylo umožněno obcházení zákona, což by se nejen nesrovnávalo s úmyslem rozlukového zákona, nýbrž by se příčilo i obecným názorům na slušnost; jest tudíž v souzeném případě onen obsah části úmluvy i podle názoru dovolacího soudu podle § 879 obč. zák. nicotný (srov. rozhodnutí čis. 1033 sb. n. s.) a činí smlouvu onu již od původu neplatnou, jakž i odvolací soud správně usoudil. Pro názor, že celý smír posuzován býti musil jako jednotný a nedílný celek, není ani skutkového ani právního podkladu. S tvrzením dovolatelovým, že žalovaná v opozičním sporu podle § 35 ex. ř. nebyla oprávněna namítati neplatnost, správně nicotnost smíru, poněvadž se připouští žaloba o neplatnost smíru, nelze rovněž souhlasiti. Žalobou opoziční uplatňuje žalobce skutečnosti, jež nárok, pro který byla exekuce povolena, vůbec ruší nebo mu aspoň vykonatelnost odnímají; byla jen z důvodu, by tohoto prostředku nebylo zneužíváno k průtahům exekuce, pro spory tyto vyslovena výjimečně zásada eventuality, a jest předepsáno, že dlužník musí uplatniti v žalobě všechny námitky, které mohl přednésti v době, kdy žalobu podává pod následky vyloučení. Postavení žalované strany samo sebou nese, že se musí proti tvrzením žaloby brániti všemi jí přístupnými námitkami a není v tomto směru zákonného omezení; nelze tudíž seznati, proč by ona námitka žalované v souzeném případě měla býti nepřípustnou. Jinak se poukazuje dovolatel na správné důvody napadeného rozsudku.
